Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je $6.00 Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 8, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 29. MAJA (MAY 29), 1942 Subscription $6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 106

Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Brazilija lovi osiščne podmornice

Bojna letala operirajo v ozračju južnega Atlantika. Rusi prodirajo naprej na ukrajinski fronti kljub odporu nemških čet. Kitajci obkrožili japonsko armado pri Lunglingu. Sovjeti pritiskajo na zaveznike za ustanovitev nove fronte v zapadni Evropi

Rio de Janeiro, Brazilija, 29. maja.—Brazilija se je odločila za zaščito vitalnih pomorskih črt med njo in Združenimi državami in je poslala več sto bojnih letal, katera je dobila od Amerike, nad južni Atlantik, kjer zdaj love osiščne podmornice. Letala so že napadla tri podmornice in eno potopila.

To pomeni, da je Brazilija že dejansko v vojni z osiščem. Letalski minister je dejal, "da so bila letala poslana v akcijo, da se zaščiti naša suvereniteta, svoboda plovbe in življenja članov posadk parnikov, ki jih napadajo osiščne podmornice."

Vse tri osiščne podmornice so bile napadene v 125 milj širokem pomorskem pasu med otokom Fernando de Noronhom in brazilsko celino na jugu. Brazilski letalci operirajo bojna letala, ki so dospela iz Amerike. Osiščne podmornice so v zadnjih dneh potopile sedem brazilskih parnikov in enega še pogrešajo, ki je bil najbrže tudi potopljen.

Moskva, 28. maja.—Ruske čete na fronti Harkov-Barvenkova prodirajo naprej kljub odporu Hitlerjevih legij, pravi danes objavljeno uradno poročilo. V enem sektorju te fronte je padlo 5500 nemških vojakov v bitki z Rusi.

Drugi komunike pravi, da so Nemci izgubili 82 bombnikov v spopadu z ruskimi letalci nad ukrajinsko fronto, sami pa so izgubili 23 bojnih letal. Sovjetska konjenica je prebila nemško bojno črto pri neki reki v sektorju Izjum-Barvenkova. Čez dva tisoč nemških vojakov je bilo ubitih. Sovjetske čete so konsolidirale svoje pozicije v tem sektorju.

Uradna časnikarska agentura Tass poroča o bitkah s tanki v več krajih ukrajinske fronte. Ena je trajala tri dni. Kdo zmaguje v teh bitkah, poročilo ne omenja.

Na arktični fronti so bile vojne operacije po večdnevnem odmoru obnovljene, ko so tja dospele nove nemške kolone.

Berlin, 28. maja.—Vrhovno poveljstvo poroča, da sta dve ruski armadi obkroženi v južnem sektorju fronte pri Harkovu in v nevarnosti uničenja. Na Arktiku so nemški bombniki napadli in poškodovali tri ruske transporte.

Helsinki, Finska, 28. maja.—Vojaški krogi so naznanili popolno zmago finskih in nemških čet v bitkah z Rusi na skrajni severni fronti, ki so se pričele zadnji teden. Čez 15,000 Rusov je padlo v teh bitkah, dočim finske in nemške izgube so znašale 418 ubitih in 780 ranjenih.

Čungking, Kitajska, 28. maja. — Kitajske čete so obkrožile japonsko armado pri Lunglingu, strategičnemu mestu ob burmski cesti, ki leži zapadno od reke Salween v provinci Junnan. Ta vest je bila objavljena po naznanilu, da je bilo prodiranje japonske armade čez 100,000 mož ustavljeno in da je 15,300 japonskih vojakov padlo v bitki s Kitajci v bližini Kinhwe, glavnega mesta province Čekiang. Vsi japonski napadi na to mesto so bili odbiti.

Ameriški "leteči tigri" so izvršili nove napade na japonske pozicije na ozemlju ob reki Salween. Bombe, ki so jih vrgli, so povzročile ogromno škodo.

Kitajsko uradno poročilo pravi, da je fronta v Čekiangu še vedno pozorišče ljutih bitk.

Melbourne, Avstralija, 28. maja. — Glavni stan generala MacArthurja, vrhovnega poveljnika zavezniške oborožene sile, pravi, da so ameriški in avstralski letalci izvršili nove napade na japonske letalske baze pri Laeju, Nova Gvineja, in Rabaulu, otok New Britain. Bombe so razbile sedem japonskih bombnikov na tleh, devet pa poškodovale.

Rio de Janeiro, Brazilija, 28. maja.—Posadka italijanske podmornice se je predala brazilskim avtoritetam v Natalu potem, ko se je 22 članov potopljene nemške podmornice izkrcalo na otoku Fernando Noronhu. To je nadaljnja evidenca o udarcih, ki jih zadajajo ameriška bojna letala in ladje osiščnim podmornicam.

Omenjeni otok je oddaljen dvesto milj od severovzhodnega brazilskega obrežja in 1600 milj od Dakarja, glavnega mesta francoske Zapadne Afrike. Domneva je, da je Dakar baza osiščnih podmornic, ki napadajo zavezniške parnike v ameriških vodah.

Washington, D. C., 28. maja.—Rusija je povečala pritisk na Ameriko in Veliko Britanijo za ustanovitev druge fronte v zapadni Evropi. To se je doznalo potem, ko je sovjetski poslanik Maksim Litvinov obiskal vojnega tajnika Stimsona.

Litvinov je po sestanku z vojnim tajnikom povedal reporterjem, da Rusija smatra Japonsko prav tako kot Nemčijo in Italijo za sovražnico, čeprav državi nista v vojni. Rusija bo obračunala tudi z Japonsko, ko bo strta Hitlerjeva vojna mašina. Da se to čimprej zgodi, je ustanovitev druge evropske fronte potrebna, da se zmanjša pritisk Hitlerjevih legij na ruskih frontah.

Četniki ubili fašističnega voditelja

Napad na vojaško posadko v Zadru

Rim, 28. maja.—Jugoslovanski četniki so ubili Orazia Vezia, bivšega tajnika fašistične stranke v Rimu, in več italijanskih vojakov v napadu na vojaško posadko v Zadru. Vezio je bil načelnik fašistične policije v Zadru.

Poročilo o četniškem napadu na vojaško posadko v Zadru je prišlo v Rim iz Milana. Vezio je bil ustreljen, ko se je mudil v obmejnem kraju. Ubile so ga krogle, ki so jih sipali četniki iz strojnic.

Zader je majhen košček zemlje ob dalmatinskem obrežju. Pod italijansko oblast je prišel l. 1921 in postal je fašistična mornarična baza in trdnjava.

Čistka v italijanski fašistični stranki

Rim, 28. maja. — Vodstvo fašistične stranke je odredilo čistko, da iztrebi elemente, ki so obdolženi neetičnega obnašanja, se glasi naznanilo. Italijanski tisk pravi, da je čistka naperjena proti mali grupi v stranki, ki dela profite s špekulacijami v ekonomskih okrožjih.

Murray obdolžen nelojalnosti

Bojkotiranje Lewisovega programa

Washington, D. C., 28. maja.—Philip Murray, predsednik Kongresa industrijskih organizacij in jeklarske unije, je odšel iz dvorane, v kateri zborujejo člani eksekutivnega odbora rudarske unije UMWA, v znak protesta proti obdolžitvam, da ni lojalen tej uniji in da sabotira in bojkotira Lewisov program glede organiziranja mlekarskih farmarjev. Organiziranje vodi petdeseti distrikt rudarske unije. Ta distrikt tvorijo poleg farmarjev plinski in kemični delavci.

Resolucija z obdolžitvami proti Murrayju je bila predložena v sprejetje na včerajšnji seji eksekutivnega odbora, ki se je vršila za zaprtimi vrati. Murray je dejal, da resolucija je v nasprotju z načeli dostojnosti.

Preden je Murray odšel iz dvorane, je imel ostro besedno bitko z Lewisom, predsednikom UMWA. Slednji mu je očital, da hoče obdržati tri pozicije — kot predsednik CIO, jeklarske unije in podpredsednik UMWA. Murray je odgovoril, da je Lewis sam ustvaril precedent, ko je bil predsednik CIO, rudarske unije in Delavske nestrankarske lige.

Očitno je, da bo Lewis napel vse sile, da odstrani Murrayja kot podpredsednika rudarske unije. Murray je na konvenciji jeklarske unije, ko je bil izvoljen za predsednika, izjavil, da bi rad obdržal pozicijo podpredsednika rudarske unije, dokler ne poteče njegov termin, odpove pa se letni plači $18,000. Odločitev, ali še ostane podpredsednik UMWA, bo najbrže padla danes.

Laboriti odobrili politično premirje

Bojazen pred razkolom v delavski stranki

London, 28. maja.—Predlog, da se politično premirje nadaljuje, je bil odobren z neznatno večino glasov na letni konferenci angleške delavske stranke. Za predlog je bilo oddanih 1,275,000 glasov, proti pa 1,209,000 glasov.

Opozicija je trdila, da bo premirje pokopalo delavsko stranko in da se bo parlament izpremenil v "rajhstag", ki bo sprejel vse, kar bo zahtevala vlada. Besednik opozicije je bil Aneurin Bevan, član parlamenta, ki je v svojem govoru poudarjal, da se politično premirje lahko razvije v fuzijo konservativne in delavske stranke. "Neodvisni kandidatje se bodo pojavili v vseh krajih kot posledica stališča, ki ga je zavzela delavska stranka," je dejal. "Ona je zamudila priliko, da postane najmočnejša politična grupa in postavi vlado, ki bi v resnici mobilizirala vse sile za poraz osišča v tej vojni."

Politično premirje, ki naj se nadaljuje dokler traja vojna, je zagovarjal najbolj Herbert Morrison, član Churchillovega kabineta. On je opozoril delegate, da se je delavska stranka prostovoljno izrekla za podpiranje Churchillove vlade v maju leta 1940.

Turčija dobila angleške bojne ladje

London, 28. maja.—Dokaz, da Velika Britanija popolnoma zaupa Turčiji in je prepričana, da se ne bo uklonila Hitlerjevemu pritisku, je prišel, ko je izročila štiri rušilce, tri podmornice in dve ladji za polaganje min Turčiji. Kupčija je bila izvršena v soglasju s provizijami pogodbe, katero sta Velika Britanija in Turčija sklenili pred dvema letoma.

POMANJKANJE DELAVCEV V NACIJSKI NEMČIJI

Produkcija orožja in streliva zavrta

PRITISK NA VAZALNE DRŽAVE

Washington, D. C., 28. maja.—Občutno pomanjkanje delavcev ovira produkcijo vojnega materiala v nemških industrijah, se glase informacije, katere je federalni trgovinski department prejel iz zanesljivih virov. Iz tega razloga se je drastična kampanja rekrutiranja delavcev v podjarmljenih in vazalnih državah obnovila.

V načrtu je podvojitev števila tujih delavcev v nemških industrijah in na kmetijah. Zadnje poročilo, objavljeno v septembru preteklega leta, je izkazovalo uposlitev 2,139,553 tujih delavcev v nemških industrijah. Število ni uključevalo čez 1,500,000 vojnih ujetnikov, ki tudi garajo v Nemčiji. Naciji skušajo zvišati število tujih delavcev na šest milijonov v tem letu.

Večino tujih delavcev v Nemčiji tvorijo Poljaki. V septembru je znašalo število poljskih delavcev 1,007,561. Povprečno število poljskih delavcev, ki jih naciji odvedejo v Nemčijo, je 10,000 na teden.

Hitlerjeva vlada je sklenila dogovor s Španijo, s katerim se je slednja obvezala, da bo poslala sto tisoč delavcev v Nemčijo. Hitler pritiska tudi na Italijo, naj mu pošlje veliko število delavcev. Prvotno se je Italija upirala zahtevi in trdila, da potrebuje delavce doma, toda po obisku nacijske komisije v Rimu, je Mussolinijeva vlada naznanila splošno konskripcijo delavcev za dela doma in v Nemčiji. V septembru preteklega leta je bilo 271,667 italijanskih delavcev uposlenih v nemških industrijah.

Rekrutiranje delavcev v zasedenih in vazalnih državah se vrši v smislu predpisov zunanjega uposlevalnega biroja, ki ima svoje podružnice v več krajih. Sleherni nemški industrijec se mora obrniti na ta biro in mu pojasniti, koliko delavcev potrebuje. Taborišča v sovjetskih pokrajinah, v katerih so se nahajali ruski vojni ujetniki, so bila izpraznjena in ujetniki poslani na delo na nemške kmetije.

Reorganiziranje španske armade

Vstop tujcem v obmejna mesta prepovedan

New York, 28. maja.—Radijsko poročilo iz Moskve pravi, da nemški častniki hite z reorganiziranjem španske armade. To je spojeno s prejšnjimi poročili, da se bo Španija kmalu pridružila osišču v vojni proti zavezniškim državam.

Španske avtoritete so že prepovedale tujcem vstop v obmejna mesta. Vojaške straže na cestah v obmejnih krajih so bile ojačane.

Govornik na moskovski radiopostaji je dejal, da se je diktator Franco udal nacijskemu pritisku in pristal na zahtevo, da mora španska oborožena sila priti pod enotno poveljstvo.

Letalski potniški promet omejen

Washington, D. C., 28. maja.—Federalni odbor za civilno letalstvo je naznanil začasno omejitev letalskega potniškega prometa na 22 črtah. Pojasnilo je, da je bil ta korak storjen v interesu vojnih prizadevanj. Prizadetih je 25 mest.

Domače vesti

Avto ubil rojaka

Cleveland.—Dne 26. maja je bil od avta težko povožen Louis Prijatelj, star 57 let in doma iz Sv. Gregorja, član društva 5 SNPJ. Avto ga je podrl na oglu ulic Addison Road in Hecker ave. in ko so ga pripeljali v bolnišnico, je v nekaj minutah umrl. V Ameriki je bil 34 let in vdovec. Tu zapušča štiri sinove, dva brata in dve sestri.

Nov grob v Jolietu

Joliet.—Dne 24. t. m. je v bolnišnici umrl Filip Živec, star 54 let in rojen v Povirju na Primorskem. Zapušča ženo, dva sinova in štiri hčere.

Iz Pennsylvanije

Pittsburgh.—Pred dnevi je tukaj umrla Magdalena Briški, stara 52 let in rojena v Brigi pri Banja Luki v okolici Kočevja. Uničil jo je rak. Zapušča moža, štiri sinove—dva sta pri vojakih—in hčer.

Izpopolnjena vest

Chicago.—Josip Svete, ki je 12. maja umrl v Brooklynu, N. Y., za srčno kapjo, kakor je bilo 22. t. m. poročano v Prosveti, je bil naseljen v Woodwardu, Iowa, kjer zapušča ženo. V Brooklyn je odšel za delom, katerega je dobil v ladjedelnici. Poleg žene zapušča deset odraslih otrok. V Ameriki je živel 40 let in član SNPJ je bil okrog 30 let.

Avstralija povečala delavsko armado

Več tisoč žensk uposlenih v vojnih industrijah

Canberra, Avstralija, 28. maja.—Vojni kabinet se je odločil za povečanje delavske armade in zaposlitev večjega števila žensk v vojnih industrijah. Te bodo nadomestile moške, ki so bili pozvani v vojaško službo.

Čez 75,000 žensk že dela v orožnih in municijskih tovarnah ter ladjedelnicah. Premier John Curtin je naznanil, da bodo vsa sredstva mobilizirana, da se poveča produkcija vojnega materiala. On je dejal, da se je dotok orožja iz Amerike v Avstralijo povečal v zadnjih tednih.

Premier je naznanil drastično omejitev produkcije civilnega blaga in konstrukcije javnih projektov. Narodno gospodarstvo je bilo temeljito reorganizirano z namenom, da bo v večjem obsegu služilo vojnim naporom. Vojni minister Forde je prej naznanil ojačanje vojaških straž v vseh strategičnih obrežnih krajih.

Albanci se upirajo Italijanom

Istanbul, Turčija, 28. maja.—Poročila o bitkah med albanskimi uporniki in italijanskimi četami, umoru italijanskega policijskega načelnika v Tirani in dekreti, objavljeni v uradnem glasilu italijanske vlade, kažejo, da odpor proti italijanski nadvladi narašča v Albaniji. Italijanskega policijskega načelnika v Tirani so ustrelili trije albanski dijaki, ki so po dejanju pobegnili.

General DeGaulle zahteva priznanje

London, 28. maja.—General Charles de Gaulle, načelnik odbora svobodnih Francozov, je zahteval od zaveznikov, da priznajo njegov odbor kot pravo vlado, ne pa kot organizacijo, ki naj še nadalje zbira čete za borbo na strani zavezniških armad proti osišču. General je dejal, da njegov odbor dejansko reprezentira francosko ljudstvo, ne pa Lavalova vlada v Vichyju, ki je lutka nemškega diktatorja Hitlerja.

Stabilizacija uposlitve v vojnih industrijah

Federalna agentura bo najemala delavce

NOVE REGULACIJE NAZNANJENE

Washington, D. C., 28. maja.—Federalna komisija za mobilizacijo človeške sile, kateri načeluje Paul V. McNutt, se je odločila za stabilizacijo zaposlitve delavcev v vojnih industrijah. To pomeni, da bodo morali delavci obdržati sedanja dela v teh industrijah, da se ustavijo premeščanja v druge, ki jim obljubljajo večje plače in druge ugodnosti.

Program, da delavci opravljajo sedanja bistvena dela v vojnih industrijah, je bil odobren na tedenski seji članov McNuttove komisije. McNutt je na tej seji poudarjal potrebo uveljavljenja novih regulacij, da se mobilizira vsa razpoložljiva delavska sila za vojne napore, da se produkcija vojnega materiala dvigne na najvišjo mogočo stopnjo.

Člani komisije so zavzeli stališče, da odhajanje delavcev iz ene industrije v drugo ovira produkcijo vojnega materiala. "Piratstvo" delavcev je zavzelo velik obseg zlasti v letalski in ladjegradniški industriji ter deloma v avtomobilski, ki je bila preurejena za produkcijo tankov in vojaških motornih vozil. Regulacije se ne tičejo poljedelskih delavcev.

Komisija za mobiliziranje človeške sile bo v smislu odobrenega programa kontrolirala gibanja delavcev. To pomeni, da delavec, ki je uposlen v letalski ali drugi industriji, ki je udeležena v produkciji bojne opreme, ne bo mogel pustiti dela brez dovoljenja federalnih avtoritet. Delavce bo najemala federalna uposlevalna agentura in ta bo tudi odločala glede transferiranja delavcev.

Uradni krogi so priznali, da osvojitev tega programa je v bistvu regimentacija delavcev, kakršna je v diktatorskih državah. Izjavili so, da bo enforsirana v Ameriki le v vojnem času. Po izvojevani zmagi bo likvidirana.

Uradniki niso na jasnem glede detajlev enforsiranja. McNutt je dejal, da so načrti glede obveznega dela v vojnih industrijah predmet diskuzij. "Ker so se industrije podvrgle vojnim regulacijam, pričakujemo, da bodo tudi delavci sprejeli vladne ukrepe z navdušenjem," je rekel. "Interesi dežele v tej vojni so prvi in vsi drugi morajo biti potisnjeni na stran."

Lord Bedford za pravičen mir

Nemško ljudstvo ne sme biti kaznovano

London, 28. maja.—V zbornici lordov se je začela debata, kako naj "zmagoviti zavezniki" nastopajo proti Nemčiji po vojni, ko je lord Vansittart, bivši šef diplomatičnega svetovalnega štaba zunanjega urada, pozval Churchillovo vlado, naj utihne one, ki urgirajo pravičen mir za Nemčijo. Vansittart, ki je kmalu po izbruhu vojne izjavil, da je treba Nemce uničiti, drugače Evropa ne bo varna, je imel govor potem, ko je notranji minister Herbert Morrison dejal, da je proti ostremu postopanju proti nemškemu ljudstvu po vojni.

Lord Bedford je v teku debate argumentiral, da mora Nemčija dobiti pravičen mir po tej vojni in da nemško ljudstvo ne sme biti kaznovano za zločine, ki jih je izvršila Hitlerjeva klika. "Politika po prvi svetovni vojni je bila kaznovanje Nemčije v vojaškem in ekonomskem oziru," je rekel Bedford. "Dočim zdaj insistiramo, da mora biti Nemčija razorožena, ne smejo biti naši nameni popolno uničenje Nemcev v ekonomskem oziru. Zdaj še ni čas za grožnje proti Nemčiji, ker zmaga zaveznikov še ni na vidiku. Trditev, da je Hitlerjev režim odgovoren za izbruh sedanje vojne, nima podlage. Ako bi bila Velika Britanija držala dane obljube, ne bi bil Hitler tajno oboroževal Nemčije."

Bedfordu je odgovarjal lord Cranborne, vodja zbornice. "Po dveh letih nacijskih zločinov in posilstev Bedford še ne more razumeti, da mora biti Nemčija strogo kaznovana," je dejal. "On je za sklenitev pogojnega miru, kar je izdajstvo Velike Britanije in sveta."

Bedfordova agitacija za sklenitev pogojnega miru z Nemčijo je le rezultirala v svarilu, da bo aretiran in poslan v ječo zaradi prevratnih aktivnosti.

Rusi zdrobili Quislingovo legijo

Evakuacija norveških civilistov odrejena

Stockholm, Švedska, 28. maja.—Večina članov takozvane Quislingove legije, ki je bila poslana na ruske fronte, je bila pobita po poročilih, ki so prišle sem iz Osla. Uradno poročilo Quislingove vlade objavlja vesti o članih legije, ki so padli na ruskih frontah.

Norveška legija je bila organizirana preteklo leto. Kljub Quislingovi propagandi, ki hoče ustvariti drugačno sliko, se je prijavilo le okrog dvesto prostovoljcev za boj proti Rusiji. Čez tisoč drugih je stopilo v legijo pod pritiskom premierja Quislinga. Ti so bili poslani najprej v Nemčijo, kjer so jih nemški vojaški častniki izvežbali, potem pa so odšli na rusko fronto.

Druga poročila javljajo bojazen pred zavezniško invazijo Norveške med naciji. Quisling in nemške avtoritete so izdelale načrte glede hitre evakuacije civilnih prebivalcev iz obrežnih mest. Več tisoč civilistov se je že umaknilo v vzhodne pokrajine.

Gestapovci ubili 20 nemških vojakov

Stockholm, Švedska, 28. maja.—Spor med Josephom Terbovenom, nacijskim komisarjem na Norveškem in generalom Falkenhorstom, poveljnikom nemških čet na Norveškem, se je poostril, odkar je Gestapo, nacijska tajna policija, ustrelila 20 nemških vojakov v Bergenu, ne da bi informirala generala. Sem dospele informacije se glase, da so bili vojaki ustreljeni, ker so demonstrirali proti gestapovcem. Eksekucije je odredil general Wilhelm Redieso, načelnik Gestapa na Norveškem, ki je odgovoren za svoja dejanja komisarju Terbovenu.

Grki razbili nemški vojaški vlak

Jeruzalem, Palestina, 28. maja.—Tukajšnji grški krogi pravijo, da so grški guerilci razbili nemški vojaški vlak. 40 vojakov je bilo ubitih in čez sto ranjenih.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:
PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Glasovi iz naselbin

Naša naloga in dolžnost

Chicago, Ill. — Podpredsednik naše republike Henry A. Wallace je pred nekaj dnevi govoril pred organizacijo Zveze svobodnega sveta v New Yorku in je med drugim tudi rekel, da "Ljudstva ne bodo svobodna toliko časa, dokler ne bodo imela dovolj zdrave hrane in drugega človeku potrebnega razvedrila." Z drugimi besedami rečeno, da svoboda in demokracija izgubi svoj pomen v deželi, kjer ljudstvo nima sigurne ekonomske eksistence, kjer je pomanjkanje kruha.

Dejstvo je, da podpredsednik Wallace ni s tem povedal nič novega, ker socialisti in zagovorniki delavstva poudarjajo to že leta. Toda dobro je, da je to socialistično teorijo potrdil tudi podpredsednik Zedinjenih držav, ki bo mogoče bolj efektivno vplivala na mase, morda celo na nekatere intelektualce, ki radi razlagajo svobodo in demokracijo, kakor da bi se dalo živeti od teorij, ogibajo se pa ekonomskih vprašanj in drugih za ljudstvo važnih reform.

Da! Wallace ima prav. V Zedinjenih državah imamo več svobode kot menda v kateri drugi državi na zemeljski obli. Ampak za tako svobodo, kakršna je vladala pod Hoovrovo administracijo, v katerih je delavec svobodno hodil od tovarne do tovarne za delom brez uspeha, v kateri si lahko umrl svobodno od pomanjkanja, ali si svobodno vzel življenje vsled mizerije, se ne more nihče tudi za Evropo ogrevati.

Kakšna bo bodoča Jugoslavija, kakšna bodoča Evropa in kakšen sploh svet po tej vojni, če bo trajala, recimo še dve ali tri leta, ne more sedaj nihče povedati; eno lahko vsaj upamo, da se uresniči, namreč da po tej vojni ne bo svet več tak kot je bil pred njenim začetkom—četudi so že pridno na delu tajne in politične sile, posebno ljudje, ki so enkrat narodom ukazovali in zapovedovali, danes ga pa morajo kolikor toliko upoštevati. Ampak, pravijo, da kdor seje vihar, žanje tudi vihar!

Kdor se udaja upanju in pričakuje od ljudi, ki so imeli vse pogoje in prilike pokazati, kaj znajo in koliko so dostopni do reform v splošni blagor delovnega ljudstva, katerega so po raznih parlamentih Evrope pred vojno zastopali in katerih politika je veliko odgovorna, da je prišlo do sedanje vojne, če pridejo do svojih izgubljenih pozicij, da bodo boljše gospodarili v bodočnosti kot so v preteklosti, se je bati, da bo razočaran.

Tega poudarjanja svobode in demokracije v bodoči Evropi je sedaj v Ameriki izredno veliko tudi med nekdanjimi voditelji jugoslovanskih narodov, ki prihajajo med nas z apeli za naše edinstvo, na drugi strani—če je kaj verjeti govoricam—pa delajo le za osebne interese pobeglih diplomatov in politiko bivših despotov.

Propaganda se vodi, da ameriška vlada ne prizna ali ne dovoli druge akcije kot ono, ki jo vodijo zastopniki pred vojno obstoječih vlad dežel, katere je podjarmil Hitler. Kaj pa, če si bodo ljudstva podjarmljenih dežel—uključivši Jugoslavijo—katera se borijo z vsemi mogočimi sredstvi proti nacijem in fašistom na svojih tleh, izbrala svoje vlade in svoje ekonomske sisteme, ali jih Amerika tudi ne bo priznala? Upati je, da bomo mi, ameriški Slovenci, dovolj previdni in da bomo vedeli, kaj delamo.

Če je nam, ameriškim Slovencem ali Jugoslovanom vobče mogoče politično kaj pomagati rojakom preko morja, je **naša sveta naloga in dolžnost**, da jim pomagamo do vlade, ki jim ne bo samo "pela" lepe besede o demokraciji in svobodi, pač pa, da jim bo dejansko pomagala do boljšega **kruha, obleke, strehe** itd., do **gospodarske eksistence.** To je tudi potrebno povedati tako na glas, da se bo slišalo v Washingtonu, Moskvi in Londonu.

F. A. Vider.

Če bo držalo —

Cleveland. — Danes, 23. maja, čitamo v meščanskem časopisju: "Car union wins two-month pay raise" in dalje: "Mayor hopes Council will not extend it." Tako je torej s to stvarjo — z našim povišanjem plače na mestni pouličnі, zdaj občinska last.

Odbor treh — eden od unije, drugi od družbe in tretji, ki sta ga imenovala ta dva — je odločeval o naši plači. Ta odlok bi držal za leto dni, če bi mesto ne bilo kupilo pouličnе. Sedaj bo držal le za dva meseca, ker toliko denarja je v ta namen položila na stran družba, ki je prodala pouličnо. Če bo to zvišanje držalo tudi dalje, mora sedaj o tem sklepati mestno zastopstvo, to je mestni svet ali "council". Kakor pa je razvidno, je naš župan proti temu in želi, da mestni zastopniki tega poviška ne podaljšajo, oziroma ne priznajo. Kaj bodo storili zdaj, še ne vemo, ko pišem to poročilo. Rečeno mi je pa bilo, da je naš župan Frank Lausche imel fin govor po radiu v prid delavstva.

Ta povišek znaša dvanajst in pol centa na uro, tako da bi naša plača znašala 90 centov in pol na uro. Ali dva in pol centa od tega poviška se mora porabiti za vojne znamke, tako da bomo za ta del mezde plačani v vojnih znamkah. Za povišanje sta glasovala dva: zastopnik unije in razsodnik, zastopnik družbe se je pa vzdržal glasovanja.

Torej za dva meseca nam bodo morali doplačati $200,000 v gotovini in v vojnih znamkah. Tega povišanja bomo deležni uslužbenci mestnega transportnega sistema v vseh oddelkih. Ko je mesto prejelo odlok, je bil poslan županu, ki je podal sledečo izjavo: "Moja iskrena želja je, da ta odlok ne bo vplival na mestno zbornico. Ako pa "council" sprejme ta odlok, bo to pomenilo, da bo ogražan napredek operacije mestnega transportnega sistema."

Prejšnji dan pa je župan poročal, naj vsi oni, ki se vozijo v avtih in imajo prostor, dajo "lift" onim, ki so brez avtomobila. Moje mnenje je, če bodo avtomobili vozili potnike, potem bo tudi mestna transportacija ogrožana, to je, dohodki bodo prej nazadovali kot napredovali. Če je mestno kupilo pouličnо, jo je pač zato, da bo delalo biznis z njo. Ali ni tako, državljani metropole? Meni se zdi, da je.

Frank Barbič, 53.

Vabilo gospodinjskega kluba

Detroit. — Gospodinjski odsek delavskega doma se priporoča vsem Detroitčanom in okoličanom, da nas obiščete 30. in 31. maja v Domu, kjer bo na razpolago dobra postrežba—pečena kokoš in druga jedila in tudi za suha grla ne bo manjkalo. Vabljeni so tudi zunanji rojaki, ki se bodo ob koncu tedna nahajali v Detroitu na obisku, da posetijo naš Delavski dom na 437 S. Livernois.

M. Dugar.

Vsakega malo

Akron, O.—Dasi je po japonski zasegi ozemlja, od kjer je Amerika dobivala večinoma ves surov kavčuk, izgledal položaj kavčukarske industrije v Akronu precej kritičen in je bilo tukaj splošno mnenje, da bo radi tega nastala večja brezposelnost, ali da bo Akron postal morda celo "ghost town", vendar se je v tem oziru obrnilo precej na bolje. Malo večja brezposelnost je bila le par tednov, sedaj pa kaže, da bo tukaj še pomanjkanje delavcev in obenem tudi stanovanj.

Da se zaloga kavčuka podaljša do tistega časa, ko bo Amerika producirala d o v o l j umetnega kavčuka, da se bo njena industrijska civilizacija še naprej vrtela na kolesih, je država prevzela vso potrebno zalogo kavčuka za vojno produkcijo. Iz tega ozira bo treba precej omejiti tako zvano nepotrebno vožnjo z avti. Zato pravijo, če hočete, da se boste lahko daljši čas vozili, skrbite in negujte "tajerje" in druge predmete iz kavčuka kakor vašega novorojenčka. Ne ve se namreč nič gotovega, kdaj bo vojne konec, da bo lahko industrija zopet služila v polni meri civilnemu prebivalstvu kot je pred vojno.—

V prvih mesecih vojne med Ameriko in Japonsko smo skoraj dnevno čitali ali slišali po radiu, da je Japonska imela uspehe na vseh bojiščih. (Seveda se je pripravljala za ta napad toliko časa kot Hitler.) In Amerika tega tudi ni tajila, marveč je to poročala svojemu ljudstvu. Ko je sovražnik dobil še otok Javo, prej pa že Burmo, Sumatro in Malaj s trdnjavo Singapor, je bil vzrok zavezniškega poraza povedan v petih besedah: "Too late and too little."

Da prve mesece ni bilo boljših uspehov na bojiščih, je bil vzrok, da Amerika res ni bila dosti pripravljena za kak napad in se je skušala izogniti vojni, če le mogoče. Za "too late and too little" se pa lahko naprti precej odgovornosti vsem onim "izolacionistom", ki so ob vsaki priliki v kongresu ali drugje—po radiu, časopisih itd.—pred japonskim napadom Amerike delali kolikor mogoče več ovir predsedniku Rooseveltu, dasi jih je večkrat resno svaril in apeliral, naj se Amerika bolje pripravi na možno nevarnost. Letos so volitve kongresnikov in upati je, da bodo volilci dali brco vsem "izolacionistom", ki so nasprotovali Rooseveltu in tako povzročili podaljšanje vojne in več človeških žrtev.—

V nekem angleškem tedniku sem videl slike, ki so ušle nemškim cenzorjem. Prva slika kaže, kako naciji nalagajo mrtve može, žene in otroke na tovorne vozove kakor kakšno mrhovino. Nekaterim žrtvam so že prej pobrali obleko. Druga slika kaže, kako nacijski divjak davi za vrat malega in izstradanega otroka. Je še več drugih slik nacijskih grozot, katere pa ne velja opisavati. Poleg slik je tudi besedilo v nemškem jeziku, v katerem je rečeno, da so Poljaki ljudje—nižje vrste.

To je le mala primera grozot podivjane nacijske drhali nad pojarmljenimi narodi. Tudi v Jugoslaviji se gode sični dogodki. Če se naciji po vojni še tako perejo, bodo vseeno ostali zapisani v zgodovini kot največji krvoločneži in barbari v drugi svetovni vojni.—

Nemški propagandistični gobezdač Goebbels, Hitler in Japonec so mislili, da ne bo ničesar lažjega kot zanetiti revolucijo med številnimi ameriškimi narodi, če se Amerika zaplete v vojno. Računali so nekaj tudi za petokolonce. Ko pa je bila Amerika zahrbtno napadena in ko ji je bila napovedana vojna od strani osišča, se je pokazalo ravno nasprotno. Ameriški narod, ki ga tvorijo ljudstva vsega sveta—okrog 50 narodnosti, kot pravi Louis Adamič—ni bil še nikoli tako združen kot je danes. Če bi vprašali ameriško ljudstvo, zakaj tako, bi najbrže dobili odgovor, da ameriški narod zna ceniti, koliko je vredna svoboda in demokracija, v boju za katero ni ničesar predrago.—

Dopisnik Barbič je zapisal, da je sedanja vojna trgovska. Norman Thomas je govoril po radiu, da je vojna imperialistična. V Akronu pravijo ali pišejo, da je to delavska vojna. V Washingtonu pa pravijo, da je to splošna ljudska vojna za svobodo in demokracijo, boj za življenje in smrt. To se glasi še najbolj primerno.—

Japonski general se je izrazil, da morata biti Amerika in Anglija zdrobljeni. Ako se tega ne doseže v sedanji vojni, bo to dosegla druga generacija. Hitler istotako računa na podjarmljenje najprvo Evrope pa del Afrike in Azije, druga generacija nacijske drhali pa naj podjarmi še ostale dele sveta, uključivši Ameriko. Saj je nekoč rekel, da dva svetova, to je demokratičen in totalitarski, ne moreta obstajati drug ob drugem.

Da se prepreči novo človeško klanje in rušenje, kar bi narodi zopet nekoliko popravili po sedanji vojni, je edini izhod demokratičnih držav in združenih narodov, da enkrat za vselej obračunajo s takimi "warmongerji" in njih morilno mašino. Dokler se to ne zgodi, ne more biti govora o kakem premirju, ker sklepati pogodbe s tolovaji ni vredno papirja, na katerem bi bile spisane.—

Presenetila me je novica o nagli smrti priljubljene dopisovalke Therese Dušakove. Prvič in zadnjič sem se z njo sestal in malo pogovoril lani v Chicagu na pikniku SNPJ na Labor day. V pogovoru se mi je zdela inteligentna ženska. Njene dopise sem rad čital, kot gotovo tudi mnogi drugi čitatelji. Morda ni vsem ustregla s svojim pisanjem, ampak nam je znano, da tudi še nihče drugi ni in ne bo vsem ustregel. Nekoč mi je rekel neki rojak, češ, nad dve milijardi je nas ljudi na svetu, a nista dva popolnoma v vsem enaka.

V zadnjem njenem dopisu se je res zdelo, kot da bi Theresa slutila, da se ji bliža konec, kajti zapisala je, da so jih v Chicagu "morda zadnjič lepo peli . . ." In žal se je to uresničilo. Naj ji bo lahka ameriška zemlja!

Kot list za listom pada v jeseni z drevja, tako odhajajo tudi naši pionirji pod okrilje matere zemlje. Mislim si, ko bo zmanjkalo dopisov v Prosveti, bo najbrže kmalu potem tudi konec Prosvete.—

Dne 16. maja sem bil v Barbertonu na proslavi 35-letnice društva Triglava 48 SNPJ. Kolikor nisem zamudil, se mi je program še prilično dopadel. Na odru sem videl tudi br. Johna Jankovicha in še nekega drugega pionirja (ime sem pozabil), oba od ustanoviteljev društva in oba sta nekoliko povedala o društveni zgodovini—br. Jankovich je povedal nekaj več. Ne morem iti naprej, da bi nekaj več ne povedal o tem pionirju društva Triglava in jednote.

Br. Jankovich mi je po programu dejal, da bi lahko govoril celo uro o društvu in njegovi preteklosti, jaz pa sem si mislil, če bi hotel govoriti tudi ves dan, pa bi morda še ne povedal vseh težavnih izkušenj kakor tudi bolj veselih dogodkov iz 35-letne zgodovine tega društva, kajti lahko bi napisal celo knjigo o nji. On je bil skoraj vedno v uradu tega društva, bodisi predsednik ali kak drug odbornik. Moral je tudi marsikakšno trpko požreti, ko je zapravljal čas in denar in pridobival nove člane, in sicer ne za svojo lastno korist, marveč za korist drugim. Udejstvoval se je tudi v socialističnem klubu in sploh povsod se je rad odzval in deloval, kjerkoli je bilo v korist jednote, društva ali delavstva. Mnogokrat je na prireditvah društva ali drugače imel krajše ali daljše govore, v katerih je navduševal rojake za nadaljnje delo na še neizoranem polju. Bil je tudi ustanovitelj barbertonske federacije SNPJ, ki danes obsega okoli tucat društev in ima močno blagajno.

Radi prostora ne grem dalje, povedati pa je treba, da je br. Jankovich res vreden častnega priznanja kot marljiv in požrtvovalen delavec za napredek društva 48 in jednote, poleg drugih številnih in aktivnih pionirjev društev SNPJ širom Amerike, ki so orali ledino in katerim gre zasluga za lep napredek jednote.—

Radoveden sem bil tudi, kako igrajo "Barbičevi bojsi" iz Clevelanda. Slišal sem pohvalne izraze od strani plesalcev in drugih. No, pa ni nič čudno, saj so neprestano igrali kot bi imeli "piece work". France je pri vlečenju meha bolj "švical" kot podpisani v tovarni. Le udeležba bi lahko bila še večja.

Joseph Irman, 535.

O pokojnem svaku

Milwaukee.—V Prosveti z dne 6. maja je nekdo iz Livingstona, Ill., pomanjkljivo in napačno poročal o smrti mojega svaka Andreja Klavora, ki je umrl 13. aprila v bolnišnici Barnard v St. Louisu, Mo. V tistem poročilu je rečeno, da je umrl po šestmesečni bolezni za rakom, da je bil rojen v Kalu pri Bovcu in da zapušča ženo, sina in hčer.

Moj pokojni svak je bil operiran v sapniku za rakom. Po daljšem času je zdravnik izjavil, da je srečno prestal in da gre lahko domov. Nesrečnež se je pa radi oslabelosti prehladil, nakar ga je napadla pljučnica in ga ugonobila po izjavi dotičnega specialista.

Rojen je bil v Malniku pri Bovcu na Primorskem. Star je bil 60 let, štiri mesece in deset dni. Zapušča ženo (mojo sestro), sina (v Penni), starejšo hči Mimi, omoženo Siranko, ki

Walter Citrine, tajnik Brit- skega kongresa strokovnih unij

živi doma pri mami, drugo hč Angelo v Chicagu, omožen Patla, in mlajšo hči Fanny, o moženo Kurtz v Duluthu, Minn. kakor tudi brata Silvesterja v Livingstonu, kjer sta bila sose da, v starem kraju pa mater in brata, ako nista umrla med t vojno.

Dotičnemu poročevalcu bi to rej svetoval, naj se v bodoče bolje informira predno da v jav nost. Pričakoval sem, da b mogoče kaj poročal tajnik tam kajšnjega društva 96 SNP John Vidmar, s katerim sta bil tudi soseda, ker pa ni nič, se se pa jaz odločil, da popravim omenjeno poročilo.

Pokojni je spadal k društvu 96 SNPJ v Livingstonu, Ill., nemškemu društvu Workmen Sick and Death Benefit Society s sedežem v New Yorku in Progresivni rudarski uniji. Svo ječasno je spadal tudi k drugim društvom, ker se pa v dvanaj stih letih mnogo spremeni in povrhu še kriza, mi je znano le o omenjenih organizacijah.

Pokopan je bil civilno 17. a prila na pokopališču Memorial v Stauntonu, Ill. Pogreb je bil veličasten. Imel je kakih 2 vencev cvetlic, ki so jih nosil dekleta iz srednje šole. To je že mnogo za ubogega delavca, kaj ti siromak se je skoro vse svoje življenje v potu svojega obraz in z žuljavimi rokami mučil pod zemljo.

Dragi Andrej! Dolgo časa si rinil pod zemljo, končno si pa le našel pravi prostor, kjer bo za vedno mirno počival. In vsi iz srca želimo, naj ti bo lahka gruda nove domovine. Ti si se rešil trpljenja sveta, nas pa še čaka. Blag mu spomin!

Fr. Plazzotta st., 584.

S pota

Po zračni pošti sem prejel tužno vest od mr. Ivana Župana, urednika Glasila KSKJ, iz Clevelanda. Ta vest je bila kratka: "Hud udarec zame in za mojo družino. Danes mi je umrla moja soproga."

K temu naj pripomnim, da je pokojna mrs. Zupan imela trnjevo pot življenja. V skromnosti je vzgajala veliko družino. Bila je vestna mati. Na mojem potovanju po deželi sem jih večkrat obiskal. Bila sva skupaj, ko se je poslavljala od Chicaga in se pripravljala za odhod v Cleveland in se pogovarjala o življenju. Blag ji spomin, družini pa moje sožalje!

Matija Pogorelc.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 29. maja 1922)

Domače vesti. Vedno več pritožb od odpisnikov Prosvete glede slovenskih stavkokazov v rudarski stavki.

Delavske vesti. Rudarska unija v Illinoisu spet zavrnila separatni pakt z operatorji.

Inozemstvo. V Rimu je izbruhnila generalna stavka v znak protesta zoper fašistične napade na delavske organizacije in zavode.

Sovjetska Rusija. V Rusiji se letos obeta bogata letina ob Volgi. Razmere se obračajo na bolje.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in je posebno list Prosveta za koristi, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Konfuzija se nadaljuje

Mimogrede notiramo:

Amerikanski Slovenec je 16. maja pisal v uvodniku, da ". . . je jasno, da je samo brezverstvo tisti prvi in glavni vzrok vse današnje nesreče. Vzgojil je iz ljudi zveri in zverinska so njih dela. . ."

(V istem članku je pisec naredil iz svetovno znanega angleškega naravoslovca Charlesa Darwina—"nemškega učenjaka Darvina." Čemu ni šel ignorant korak dalj in naredil iz tega "Darvina" še fašista in nacista?)

Dne 12. maja, torej štiri dni prej, je Amerikanski Slovenec pisal v Trunkovi koloni: "Nemški katoličani so se kot stranka predali Hitlerju in mu najbolj pomagali, da je zlezel na najvišje mesto. . . Vsedli so se mu na limanice, ker so vzdihovali le po veliki Germaniji. To ni le golo politična, temveč tudi hudo in prekerno (!) moralična poteza, ker se dotika—odgovornosti za vse Hitlerjeve čine. . . Zdaj se voditelji nemških katoličanov potikajo okoli in malo pojamrajo, pojamrajo posebno tedaj, ko ginejo upi na Grossdeutschland. Le par takih je, ki so se Hitlerju zapisali z dušo in telom in tak je znani diplomatični lisjak in mešetar von Papen in dr. Goebbels, ki je na čelu nazijske propagande. Ta dr. Goebbels je pozval Nemce, naj molijo za Hitlerja, da bo izvršil težko nalogo. . ."

Nekako v istem času je Amerikanski Slovenec objavil v Trunkovi koloni v angleškem izvirniku neko poročilo o hrvaških katoliških župnikih v Ameriki, katero se glasi, da so ti župniki vršili "avstrijsko in germansko propagando" med ameriškimi Hrvati pod plaščem vere.

(Če bi bil J. M. Trunk tako objektiven in resnicoljuben, kakor meni clevelandska Enakopravnost, da je, bi z enako odkritostjo pribil dejstva glede Coughlina, namesto da ga poskuša zagovarjati in indirektno očita Prosveti, da je kričala o Coughlinu le zato, ker je "father." Trunku je vsekakor znano, da je v Združenih državah okrog 35,000 "fathrov," za katere se mi ne zmenimo, zanimamo se pa za one, ki propagirajo fašizem in sramotijo demokracijo. Dalje je Trunku lahko znano—saj je zvest čitatelj Prosvete—da mi prijemamo tudi one ameriške fašiste in sovražnike demokracije, ki niso "fathri" in lahko so tudi brezverci med njimi; prijemali smo celo pacifistične socialiste. Kaj to dokazuje? Roko na srce, brate!)

Pred nekaj dnevi—dne 26. maja—pa je Amerikanski Slovenec objavil izpod peresa patra B. Ambrožiča v članku "Ali bi bil na mestu katoliški shod?" krepke besede. Ambrožič odprto obsoja katoliškega škofa na Ogrskem, ki pomaga madžarskim fašistom zatirati slovenske duhovnike in sploh katoliške Slovence v Prekmurju. "Škandal! Sramota!" vzklikuje Ambrožič. "In prav zato, ker je za tem škandalom katoliški škof, je škandal še toliko večji," piše člankar.

Vsi naši listi v Ameriki so že poročali o strašnih razmerah, ki vladajo danes v Prekmurju, na Spodnjem Štajerskem, Gorenjskem in v "provinci Ljubljani." In pri zatiranju in preganjanju Slovencev sodeluje tudi somboteljski katoliški škof. Ta škof pa ni sam; lahko poda roko hrvaškemu škofu Šariču v Sarajevu, ki je izjavil, da je največji hrvaški lopov Ante Pavelič "žarko sunce Hrvatske;" lahko poda roko nadškofu Margottiju v Gorici, fašistu, ki sodeluje pri zatiranju goriških Slovencev. In koliko je še drugih v Italiji, Nemčiji, Franciji, Španiji!

Kako se ta dejstva ujemajo s trditvijo pisca v Amerikanskem Slovencu, da je "'samo brezverstvo tisti prvi in glavni vzrok vse današnje nesreče"? Samo in vse! Ali zagrizeni pisec ne čita, kaj pišejo drugi v istem njegovem listu?

Pater Ambrožič obsoja pretirani nacionalizem pri somboljskem škofu. Ali je dr. Goebbels, šef nacijske propagande, brezverec? Župnik Trunk piše, da je še vedno katoličan in obenem nacist z dušo in telom. Kako se to ujema s "prvim in glavnim vzrokom, ki je kriv VSE današnje nesreče"?

Kako se to ujema z dejstvom, da je Hitlerjeva banda izgnala iz Nemčije oziroma z največjimi mukami pomorila na tisoče in tisoče nemških brezvercev. Če bi bilo res, da so brezverci, SAMO brezverci izpremenili "ljudi v zveri" in zanetili današnjo svetovno vojno, tedaj bi morali biti nemški, judovski in vsi drugi brezverci pri Hitlerju in njegovih razbojnikih v največjih číslih. Ali so? Haha! Katoličan Goebbels je na čelu njegove kljukaste propagande! Katoličan von Papen, v resnici največji diplomatski lisjak, kakor pravi Trunk, skemari in intrigira v Turčiji! In koliko je še drugih.

Roko na srce! Manj licemerstva, manj demagoštva!

Prvi in glavni vzrok današnje svetovne vojne—in mnogih drugih vojn pred to—je nacionalno gospodarstvo, nacionalizem vsake vrste, ki se je v zadnjih dvajsetih letih pokril z raznimi ideološkimi krinkami. Hitlerjev "nacionalni socializem" je ena teh krink, Mussolinijev fašizem je druga.

Čitajte odstavke iz Hitlerjeve biblije "Mein Kampf"—teh kar mrgoli—in imeli boste na dlani, kaj je tisto, ki je MORALO provocirati današnjo svetovno katastrofo. Hitler se ne ponaša z nobenim brezverstvom, kljub temu povzdiguje v svoji bibliji—nasilje, človeško zverstvo, brezobzirnost za najvišjo čednost.

Ako bi imeli za današnjo vojno odgovarjati posamezniki, tedaj so katoličani in sploh kristjani prav toliko prizadeti kakor so brezverci, učenjaki prav toliko kot navadni tepci, kapitalisti prav toliko kakor delavci—ampak vsi ti krivci so sovražniki demokracije in pristaši te ali one diktature.

Ljudje, ki iz prepričanja—ne samo z besedo—verujejo v demokracijo, imajo lahko vest.

Vesti iz podjarmljene stare domovine

BOJI V JUGOSLAVIJI

Nova Hrvatska, 30. decembra 941: "Delnice 27. decembra — nes ob desetih dopoldne je bil Sungeru pogreb delniškega pnika in kanonika Slavka perjerja, ki ga je zločinska komunistična roka ustrelila o bou."

*

Nova Hrvatska: V decembr številkah in delno v januskih prinaša na sleherni strani z velikimi črkami nadpis: Naš novac jest kuna," kar pomeni, da se narod še vedno ni čil na nova imena in da dear še vedno po starem imenuje nar.

*

Službena in uradna poročevalna družba 'Croatia' javlja: vodnik hrvatske vojske in taških oddelkov Mustafa Kanović iz Banja Luke je padel Bosni v borbah s komunističnimi in četniškimi bandami.

*

Hrvatski Narod, 18. aprila: Komesar velikega vstaškega na in zastopnik Nikola Juriš je padel junaške smrti v borbah proti komunistično-četniškim bandam v okolici Bugoj"

*

Pester Lloyd iz Belgrada: Belgrajski prebivalci smejo na cestno železnico samo s posebnimi izkaznicami s številkami, ki jih daja belgrajsko županstvo.

*

Havas iz Sofije: V spopadih dne 9. in 10. aprila v Bosni, ko so oddredi vstaškega polka iz Sarajeva stopili v boj proti hrvatskim komunističnim upornikom Petrove gore, je padlo 257 hrvatskih komunistov in srbskih upornikov. Ranjenih je bilo nad 600. Po tem boju je bilo mogoče zavzeti nekaj vasi severnovzhodno od Sarajeva. Te vasi so bile v zadnjem času v oblasti hrvatskih in srbskih komunistov.

*

Havas iz Budimpešte: V Srbiji morajo vsi židje prijaviti oblastem vse svoje premično in nepremično imetje. Prav tako vsa tista imetja, ki so jih izročili ali prodali nežidom. Po tem ukazu se morajo ravnati tudi cigani.

(Ukaz se seveda nanaša samo na tiste kraje Srbije, ki so pod oblastjo generala Nediča.)

*

Madžarska brzojavna agencija: "V berlinski filharmoniji je bila proslavljena obletnica "Neodvisne". Pri tej priložnosti je imel Budak razgovor, v katerem je dejal: 'Hvaležni smo Madžarski, ker je bila v zgodovinskih dnevih lanskega leta na naši strani in ker je Madžarska še pred 10. aprilom 1941 podpirala idejo hrvatske neodvisnosti. Mi tega nikoli ne bomo pozabili.'

*

Pester Lloyd: "Kulturverband je imel v Novem Vrbasu slavnost, ki se je je udeležil poslanik Hamm. Izjavil je: "Deželo smo v skupnih bojih osvojili iz rok Turkov in Nemcev. Danes se Madžari ni Nemci skupaj bore proti slovanski nevarnosti v Evropi. Zato mora prebivalstvo Bačke za svojo boljšo bodočnost sodelovati z Madžari in Nemci."

Boji razsrjenih os

STEVENS RALEIGH,
rday Evening Post, 25. apr. 1942

rno vojske pripravljajo pot poraz Hitlerja in Hirohita

ngora, 18. jan.—Danes je čija postavila Madžarski in gariji zahtevo, da pošljeta v slavijo 8 divizij vojakov za proti vojski generala Draže ajloviča.—The New York es.

ew York, 12. febr.—Nepregljiva jugoslovanska vojska nove sile za pomladansko zivo z namenom, da zbere 250,000 do 300,000 mož, danes angleški radio. je ujel CBS.—The Sun, York.

London, 29. julija 1939.—Upor vojska, ki je povzročila Nankinga, je rešitev Ki. Postopno se ji je posre ustvariti iz razmerja 10: japonskimi in kitajskimi izmi l. 1937 razmerje 1:1, ka danes poroča Čungking. Po strani so se zmanjšali ki stroški za vojsko in dvig japonski. Kajti Kitajski da ni več potrebno uvažati težorožja razen letal, Japon pa mora izvažati svoje ljudi ljino, kjer se morajo boriti enzivi. Pobitost japonskega štva, ki mora prenašati udarke neslavne vojne, je razvidz mnogih zaplenjenih pisem, prišla v Čungking in iz ve povečanja samomorov japonskimi vojaki—po staponski navadi.—Daily Telegaph and Morning Post, London.

e vesti iz Evrope in iz Daljvzhoda se nanašajo na naj razširjeno uporniško bojevanje, kar ga je svet doslej po. Uporniško bojevanje, ki svet proti ogromnim vojosiča. Uporniško bojevanje, o katerem mnogi vojaški kovnjaki sodijo, da bo poilo vse večjo zmedo in obup Nemci in Japonci in ki bo utrlo pot do njihovega za.

Čeprav je uporniško bojevanje bilo vedno del zgodovinskih —prva vojna je najbrž bila —vendar prej taki vojaki, bi sprožili puško in potem nili, nikdar niso bili združe v strnjeno vojsko ali skupi ki bi delovale s smrtno točjo in učinkom.

ež kot dve leti je preteklo po nemškem razdejanju v Poljski in vendar poljske uporniške čete še vedno skačejo iz zasede in iz temnih gozdov in ubijajo sovražnika. V Rusiji so posebej izučene in organizirane čete ostale v ozadju nemške vojske, ki je prodirala. Kdo ve, če nimajo prav ti "ponočni vojaki" zaslugo za zlom nemškega prodiranja proti Moskvi v decembru lanskega leta, kajti znano je, da se jim je posrečilo uničiti nemške prometne zveze.

V Jugoslaviji so četniki generala Draže Mihajloviča udarili v noči 25. junija s tako silo, da lahko trdimo, da so skratka pregnali nemške in talijanske vojske iz domovine. Ker niso mogli premagati Srbov in Črnogorcev s svojo organizirano 'Wehrmacht', sestavljeno iz tankov, topništva in letalstva, so Nemci sedaj zvalili policijsko službo na Madžare in Bolgare.

Kitajska uporniška vojska, ki šteje sto in sto tisoče vojakov, a morda tudi milijone, drži Japonce na 5 ali 6 mestih zapletene v petletno vojno, ki je njihove prejšnje uspehe v severni Kitajski in vzdolž glavnih železniških prog in rečnih dolin spremenila v grenak žolč.

Iz Bornea in Jave prihajajo poročila o angleških, nizozemskih in domačinskih pripravah za uporniško bojevanje. Iz Avstralije, kamor se bliža nevarna plima, prihaja glas, da bodo avstralske dobrovoljske obrambne čete izurili zlasti za ta način bojevanja. Neki vplivni častnik Združenih držav je priporočil, naj se organizirajo posebej trenirani oddelki v posebnih uniformah za ta način bojevanja in naj se ga nauče tudi konjeniške enote.

Zakaj se vse to dogaja? V vojni, za katero so dolga leta pripravljali in učili oborožene vojake? Zakaj ves svet sedaj občuduje nekaj, kar bi Amerikanci nazvali "indijanski način bojevanja."

Duhovi, ki se prikazujejo Hitlerju

Vojni strokovnjaki dajejo to le pojasnilo. Najprej, pravijo, vojna je prav toliko stalna in neizpremenljiva kot drugi pojavi v človeški zgodovini. Izpreminja se in asimilira potrebam vsakega razdobja posebej. Lahko bi celo dejali, da ima svojo modo.

Drugo, pravijo, vojna ima svoje vzroke in posledice—kot vsi drugi pojavi v vesoljstvu.

Tretje, v vojni se zelo pogosto pojavlja slučaj Davida in Golijata, Braddocka in Indijanca, Lawrenceja iz Arabije in Turkov v prvi svetovni vojni.

Naciji so napadli Jugoslavijo z velikansko premočjo. Njihovi vojaki so bili sijajno izurjeni. Njihovi "stuke" so bombardirali vsako srbsko letališče, vojaški most, predor, utrdbe in skladišče bencina. Tisoči njihovih tankov, oklopnih avtomobilov in motorciklistov, oboroženih kot bi bili ljudje z Marsa, so razbili oddelke staromodne jugoslovanske vojske, razvite v staromodnih obrambnih črtah. V nekaj dnevih so nemški avtomati izbrisali vso jugoslovansko vojsko z geografske karte, razen—četnikov, srbskih in črnogorskih borcev, ki so zavrgli vse nauke o moderni vojski in se vrnili ne samo v svoja oddeljena planinska skrivališča in utrdbe, temveč tudi k staremu srbskemu način odpora.

Nemška vojaška sila, pravijo vojni strokovnjaki, si je napravila svoj lastni protiutež. Osem let je Hitler pripravljal svojo armado robotov—'mož brez obličij', kot jih je nazval pisatelj Edgar Mowrer, iz njih je napravil vojsko, proti kateri se ne more nobena druga vojska boriti na stari način.

Ta protiutež so oddelki, ki se priplazijo, presekajo in umaknejo; oddelki, ki se pritihotapijo ponoči in dvignejo mostove v zrak; oddelki, ki se prikradejo iz temnih planinskih sotesk in potem izgube; oddelki, ki brez glasu napadajo stražarje in majhne patrole in jim prerežejo vrat; oddelki, ki trgajo telefonske zveze, zrahljajo tračnice na železniških progah, požigajo vojašnice, podtikajo dinamit pod bivališče glavnega poveljništva in počenjajo tisoče drugih stvari. A to so oddelki, ki jim najbolj izurjena vojska ne more do živega, tako kot vi ne morete s palcem in kazalcem prijeti kaplje živega srebra.

In oni tolčejo Hitlerja. Tolčejo malo tu in malo tam, tolčejo ga zdaj v Rusiji in Jugoslaviji, tolčejo ga na Kitajskem, kjer se je vtelesil v Hirohitu. Sama narava je s svojimi zakoni ustvarila te protibacile v krvi Srbije in Kitajske, ko je nemška in japonska in vojaška bolezen zagrozila z uničenjem slabo pripravljenih narodov in vojske.

Vzrok in posledice? Ko se narod, slabo oborožen, z majhno vojsko in brez priprav ni mogel uspešno ustaviti Nemcem in Japoncem, ker so bile njihove vojske odlično opremljene in uspešne zaradi svojega dolgoletnega pripravljanja, je bila posledica tega, da se je vse ljudstvo polotilo orožja in iz tega je zopet sledilo, da se je v narodu prebudilo ognjevito rodoljubje.

Tako se je pojavil četniški vojak. Zanimiv človek. Stoletja so mu dajali imena hajduk, Freischuetz, partizan, fran-tireur, rokovnjač, gorski car, neregularec, komitaš, condottiere, pocestni razbojnik in še mnoga druga. Navzlic temu je četniško bojevanje priznan način vojskovanja.

Danes imenujemo tako bojevanje "guerilla", kar je španska pomanjševalna oblika za besedo "guerra", ki pomeni vojna. V prostem prevodu pomeni ta beseda "majhna vojna".

Prvič je dobila pravno podlago in omenjanje v mednarodnih pravnih krogih na haški mirovni konferenci l. 1899. Pod imenom "neredni borci" je prišla v razpravo 26 narodov, ko so se delala nova vojna pravila kot korak bližje k večnemu miru. L. 1907 je 44 narodov—tedaj vse neodvisne države sveta—vnovič potrdilo te sporazume.

Pomožna vojska

Pravila so dejala, da prebivalci napadenega ozemlja lahko prostovoljno primejo za orožje in da s samim dejanjem postanejo zakonita vojna stranka, čeprav niso imeli časa organizirati se v pravilne čete z uniformami in voditelji—pod pogojem seveda, da se držijo vojnih zakonov in običajev. Iz tega sledi, da imajo guerilske in neregularne čete zakonito pravico boriti se proti sovražniku, četudi nimajo uniform in predpisanega orožja.

Če so Nemci po porazu redne jugoslovanske vojske upali, da bodo naleteli na tako resignacijo kot v Norveški in Franciji, jih je noč 25. junija 1941 robato prebudila iz sanj. Od mraka do zore, od skrajnega zahoda do skrajnega vzhoda so to noč napadali četniki. Mostovi in smodnišnice, orožarne in železniške proge, elektrarne in tovarne streliva, brzojavni drogovi in skladišča prehrane so leteli v zrak med strašnim grmenjem na nad 300 milj dolgi črti in 200 milj široki, posejani vse skoz z vasmi in mesti.

Še isti hip so bile vse telefonske zveze na vsem ozemlju pretrgane in Nemci niso mogli organizirati svoje obrambe. V Smederevu je zletela v zrak smodnišnica. Zagrmelo je tako, da se je odmev slišal vse do Budimpešte—tako vsaj pravijo.

Ker ni bilo telefonske zveze in ker niso povsod imeli radijskih aparatov, so majhne nemške vojašnice pošiljale glasbenike do mesta, kjer so bila glavna poveljništva nemške vojske.

Prišlo jih je malo. Četniki so jih polovili iz zasede, po naprej napravljenem načrtu. To delo so opravili večinoma poedinci, ali kvečjemu manjši oddelki. Večji so uničevali vojašnico za vojašnico z nemškimi četami po vaseh in po mestih.

Po velikih mestih—v Belgradu, Kragujevcu, Nišu, Cetinju, Splitu, Sarajevu, Zagrebu—so se te noči vrstile eksplozija za eksplozijo, požari in poulični napadi iz zasede. A zjutraj—v skladu z guerilskimi pravili, ki pravijo, da se je treba umakniti še preden dobi sovražnik sape za vrnitev udarca—so bili četniki že na varnem v svojih pastirskih kočah in drugih skrivališčih visoko v gorah.

Nemci in Italijani so se seveda zdramili in hoteli vrniti udarec. Pa so napravili račun brez krčmarja. Skoraj vsako kazensko ekspedicijo, ki so jo sile osišča poslale, so uničili iz zasede na planinskih potih. Iz italijanske vojašnice v nekem črnogorskem mestu so umaknili vse vojake v neko utrdbo in jo dobro zastražili. Od tedaj so noč za nočjo nanjo padale bombe—metali so jih četniki z nekakšnimi 'fračami', ker topov niso imeli. V nekaj dnevih je bila italijanska vojašnica, v kateri so stanovali štirje polki, do tal porušena. Razdraženi Nemci in Italijani so tedaj vrgli cele divizije, drugo za drugo in vse izvrstno oborožene v boj proti četnikom. Celi eskadroni bombnikov in strmoglavih letal so grmeli nad mesti in jih spreminjali v razvaline. Po nekaterih mestih so pobrali vse prebivalstvo, ga postavili ob zid, može, žene in otroke—po nekod 4000, drugje 6000.

Požigali so mesta do tal in s težkimi tanki poteptali razvaline v tla.

Najprej so jih pobili 100,000, potem 200,000, zatem 300,000. Zdaj pravijo, da jih je 500,000 padlo v krvavih nasiljih, ki so jih počenjali Nemci.

Kakšne so bile posledice? Jugoslovani, ki prej niso bili četniki—prebivalci celih mest in vasi—so prešli na stran generala Mihajloviča. Po zadnjih vesteh je četniška vojska močnejša kot kdaj prej. Četniki so se oborožili, si uredili velika skladišča streliva, obleke in hrane, ki so jo odnesli iz zavzetih vojašnic sovražnika. Celo znatne količine topov in oklopnih vozil so jim padle v roke. To je že stara stvar, da so četniki glede preskrbe z orožjem odvisni od sovražnika.

. . . Četniki generala Mihajloviča se najbrž nikdar ne bodo spustili iz svojih planinskih utrdb in skrivališč in se bodo borili kot redna vojna organizacija.

. . . Te izkušnje, čeprav še niso do kraja izpolnile, so utrdile mišljenje, da se o neregularnem vojskovanju lahko sodi kot o vojni umetnosti z neizbežnim uspehom, če se vzamejo v obzir nekatera dejstva in če se tako vojskovanje ravna po priznanih načelih.

Tako govore Nemci

Od Mussolinija do Stalina

"Ogledovali smo se po zvestih in zanesljivih prijateljih. Našli smo jih in jih bomo našli še več."

Dr. Goebbels,
Zbor stranke, 13. 9. 1939.

Ob 25-letnici majniške deklaracije

(Silvo Kranje: "Kako smo se zedinili")

Dne 30. maja letos bo poteklo 25 let, odkar je prišla v svet slavna majniška deklaracija. Gotovo je na mestu, da ob tej priliki ponovimo glavne točke iz zgodovine te za Slovence in vse Jugoslovane tako važne izjave.

V marcu 1917 je izbruhnila ruska revolucija, ki je dala tudi tedanjim dunajskim oblastnikom precej misliti. Naslednji mesec je Amerika napovedala vojno Nemčiji kot odgovor za brezobzirno potapljanje ladij po nemških podmornicah. Sploh so se stvari tako sukale, da je postal absolutizem v Avstriji nemogoč. Zato je bil za dan 30. maja sklican državni zbor, na katerega so se vse stranke skrbno pripravljale.

Hrvatsko-slovenski klub je imel važno sejo v Gradcu že ob koncu leta 1916 in je sklenil sodelovanje s Češkim klubom v državnem zboru in sploh v politiki. Združeni nemški nacionalci in krščanski socialci so pa zborovali 16. februarja 1917 in zahtevali uzakonitev nemških zahtev po znanem paragrafu 14 še pred sklicanjem državnega zbora. S tem so hoteli že naprej preprečiti vsak poskus svobodne besede v državnem zboru.

Proti nemškim zahtevam je odločno protestiralo predsedstvo Hrvatsko-slovenskega kluba na seji 7. marca na Dunaju. Še isti dan se je pridružil Češki klub in ugotovili so popolno soglasje političnih nazorov.

Sedaj je dozorela tudi koncentracija slovenskih strank. Izvrševalni odbor narodno napredne stranke je sklenil 24. maja, da morajo jugoslovanski poslanci "z največjo odločnostjo zahtevati v okviru monarhije združitev in osamosvojitev vsega našega naroda." Kot prvi pogoj za uspešno parlamentarno delovanje pa smatra stranka enotno organizacijo poslancev.

Naslednji dan je izrazil ožji svet Slovenske ljudske stranke "trdno prepričanje, da se skoraj uresničijo težnje hrvatsko-slovenskega naroda po celotnem združenju v okviru habsburške monarhije. Ker so v tem temeljnem teženju vse hrvatsko-slovenske stranke edine, jih poziva SLS na edinstveno delovanje v vseh zakonodajnih zastopih."

Že v januarju 1917 so se bili tudi dalmatinski poslanci izrekli za skupen nastop in tako so se 29. maja združili Hrvatsko-slovenski, Dalmatinski in Narodni klub v skupni jugoslovanski klub, čigar predsednik je postal dr. Anton Korošec, podpredsednik pa dr. M. Laginja.

Sklicamo parlamenta po treh letih absolutizma je bil važen dogodek za državo, katere narodi so se deloma z besedo in orožjem v sovražnih vrstah borili zoper njo. Ves svet je v tem trenutku gledal na Dunaj in zlasti begunci onstran mejnikov so v strahu in upu pričakovali nastopa svojih rojakov.

Slovenski poslanci so na predlog dr. Janeza Kreka sprožili misel, da bi s slovesno izjavo ponovili svoje državnopravne zahteve, na kar so Čehi in Ukrajinci isto sklenili. Čehi so prvi sestavili svojo izjavo, nato je takoj 29. maja tudi Jugoslovanski klub sklepal o tem in izvolil poseben odbor, ki naj izjavo sestavi. Pri teh razpravah sta se srečali dve stališči: Narodnostno in zgodovinsko. Dr. Ribar je hotel zahtevati združitev Jugoslovanov na podlagi narodnostnega načela, dalmatinski pravaši so pa vztrajali pri hrvatskem državnem pravu. Dr. Krek je obe stališči združil in predlagal, naj se sklicuje deklaracija hkrati na narodnostno načelo in hrvatsko državno pravo. To se je tudi zgodilo in majska deklaracija je dobila svojo obliko.

Še pred sejo dne 30. maja je skušal ministrski predsednik Clam-Martinic pregovoriti Jugoslovane, naj bi deklaracije ne oddali, češ da bo slabo vplivala na zunanji svet. Jugoslovanski klub je seveda odbil predsednikovo željo in še tisti dan je na seji parlamenta takoj za Čehom Stanekom vstal dr. Korošec in prebral majsko deklaracijo.

Podpisani poslanci, združeni v Jugoslovanskem klubu, izjavljajo, da zahtevajo na podlagi narodnostnega načela in hrvatskega državnega prava, naj se vse zemlje monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvatje in Srbi, zedinijo pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo, ki bo prosto vsakega gospodstva tujih narodov in zgrajeno na demokratičnem temelju. Za uresničenje te zahteve svojega enotnega naroda se bodo zavzeli z vso silo. S tem pridržkom se bodo podpisani udeleževali parlamentarnega dela."

Ta majska deklaracija ni bila v bistvu nič novega, saj se je v glavnem ujemala s Krekovim predlogom, ki ga je bil sprejel krajnski deželni zbor ob aneksiji Bosne in Hercegovine leta 1908. Zato javnost tudi ni mogla slutiti, da bo ta "majska deklaracija" postala izhodišče velikemu narodnemu gibanju in s tem mejnik v slovenski in jugoslovanski preteklosti.

Beseda o habsburško-lorenski monarhiji je bila takrat seveda edina možnost in nihče ji ni ugovarjal, ker ni drugega kazalo v tistih časih. Jasno je pa bilo vendarle vsem, Slovanom in Nemcem, da bi tudi takojšnje uresničenje deklaracije pomenilo le prehodno stopnjo do popolnega zedinjenja vseh Jugoslovanov. Kajti napol samostojna habsburška Jugoslavija bi poleg neodvisne Srbije in Črne gore ne mogla dolgo obstati. Vse tri bi se po razpadu monarhije nujno združile v eno.

Tako si je predstavljal že takrat bodoči razvoj tudi dr. Krek in za njim večji del izobražencev v SLS, ki se po padcu carizma v Rusiji niso več bali verske nestrpnosti od strani pravoslavja, o porazu centralnih držav pa po nastopu Amerike tudi ni bilo več dvomiti. Le tega ni takrat nihče pričakoval, da je razpad Avstrije že tako blizu.

Prvi odmev majske deklaracije v avstrijskem parlamentu je bil seveda odločen protest Nemcev zoper taka "državnopravna stremljenja". Naslednji dan je cesar v prestolnem govoru napovedal neke ustavne in upravne preuredbe in izjavil, da bo v to svrho odložil svojo prisego na ustavo, obenem je pa poudaril, da je dualizem podlaga za moč monarhije.

Tudi Clam-Martinic je v svojem govoru poudarjal, da mora ostati ogrska državna polovica nedotaknjena, jugoslovanskega vprašanja pa ni omenil. Ob koncu junija je moral Clam-Martinic prepustiti svoje mesto Seidlerju, ki je sestavil uradniško vlado.

Sejdler se je kazal Jugoslovanom naklonjenega in cesar sam jih je vabil v vlado. Jugoslovanski klub je glasoval za začasen proračun, Čehi pa ne. Par dni na to je bilo proglašeno pomiloščenje političnih krivcev, ki je vrnilo svobodo poslancu Grafenauerju in mnogim češkim politikom.

V parlamentu so izvolili poseben odsek, ki naj bi pripravljal revizijo ustave na podlagi narodne avtonomije po okrožjih. V to svrho je Seidler skušal sestaviti parlamentarno vlado iz zastopnikov strank. To se mu je posrečilo in ob koncu avgusta 1917 je v vlado poklical dr. Ivana Žolgerja, ki je bil prvi slovenski in jugoslovanski minister v Avstriji. Ker se je pa državna vlada še naprej dualizma prav krčevito držala, je Jugoslovanski klub še nadalje vztrajal pri majski deklaraciji in v opoziciji.

Opozicijonalno stališče Jugoslovanskega kluba je krepko podprla domovina, Slovenija. Na povabilo škofa Jegliča so dne 15. septembra podpisali deklaracijo poleg škofa samega, ki je podpisal na prvem mestu: kanonika Kalan in Gruden, dr. Šusteršič, dr. Tavčar, Dr. Triller, Moškerc, Vidic in Žnidaršič.

Pri otvoritvi jesenskega parlamentarnega zasedanja se je Seidler izrekel zoper češko in jugoslovansko deklaracijo. Govoril je le o neki narodnostni avtonomiji v okvirju kronovin in dualistične države. Tedaj je Jugoslovanski klub svojo opozicijo poostril do skrajnih možnosti.

Deklaracijska misel se je z veliko silo širila po vsem jugu. Zlasti se je pa pogreb dr. Janeza Kreka (dne 13. oktobra) razvil v veličastno jugoslovansko manifestacijo. Krekovega pogreba so se udeležili tudi Čehi in Hrvatje.

Ob odprtem grobu dr. Kreka je predsednik Jugoslovanskega kluba, dr. Korošec, govoril pomembne besede:

"Dvignite glave, ker približuje se vaše odrešenje. Roko v roki hočemo stopati svojo pot naprej, da dosežemo zedinjenje jugoslovanskega naroda. Bodite složni, odločni, dosledni, da dosežete veliko idejo svojega naroda."

Kako je majniška deklaracija vžgala najširše narodne plasti, je pokazalo še tisto leto, nadaljevalo pa nastopno leto 1918. Ni dvoma, da se večina naših rojakov v Ameriki in Kanadi živo spominja tedanjih dogodkov in bodo ob 25 obletnici z mešanimi čustvi mislili nanje. Majniška deklaracija pa ima danes ob svoji 25 letnici spet pomen, ki mu bo šele bodočnost mogla pogledati do dna . . . —(JIC.)

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

Izvršni odsek

VINCENT CAINKAR, gl. predsednik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER, gl. tajnik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
WILLIAM RUS, pomož. taj — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL, gl. blagajnik — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, tajnik bol. odd — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MICHAEL VRHOVNIK, direkt. mlad. oddel — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
PHILIP GODINA, upravitelj glasila — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Podpredsedniki

MICHAEL R. KUMER, prvi podpredsednik — Box 64, Universal, Pa.
CAMILUS ZARNICK, drugi podpredsednik — 3587 W. 60th St., Cleveland, Ohio

Distriktni podpredsedniki

JOS. CULKAR, prvo okrožje — 417 Woodland Ave., Johnstown, Pa.
JAMES MAGLICH, drugo okrožje — R. D. No. 1, Oakdale, Pa.
RAYMOND TRAVNIK, tretje okrožje — 7925 Middlepointe, Dearborn, Mich.
JOHN SPILLER, četrto okrožje — 3979 Randall St., St. Louis, Mo.
URŠULA AMBROZICH, peto okrožje — 418 Pierce St., Eveleth, Minn.
EDWARD TOMSIC, šesto okrožje — 832 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

Gospodarski odsek

MATH PETROVICH, predsednik — 353 E. 151st St., Cleveland, Ohio
VINCENT CAINKAR — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
F. A. VIDER — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
MIRKO G. KUHEL — 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JACOB ZUPAN — 1400 So. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
DONALD J. LOTRICH — 1937 So. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
RUDOLPH LISCH — 700 E. 200th St., Cleveland, O.

Porotni odsek

ANTON SHULAR, predsednik — Box 27, Arma, Kansas
FRANK VRATARICH — 313 Tener St., Luzerne, Pa.
FRANK BARBIČ — 19011 Muskoka Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW VIDRICH — 706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
JOSEPHINE MOČNIK — 772 E. 185th Street, Cleveland, Ohio

Nadzorni odsek

FRANK ZAITZ, predsednik — 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill
MILAN MEDVEŠEK — 16808 Arcade Ave., Cleveland, Ohio
ANDREW GRUM — 17182 Snoden, Detroit, Mich
JOHN OLIP — 231 So. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill
FRED MALGAI — 39 Westclox Ave., Peru, Ill

Zdravnik

F. J. ARCH — 618 Chestnut St., N. S., Pittsburgh, Pa.

Načrt za zvišanje plač vojakom sprejet

Washington, D. C., 28. maja.—Načrt, da se plača prostakom v armadi in pomorščakom zviša na $50 na mesec, je bil sprejet v nižji kongresni zbornici s 332 proti 31 glasovom. Po sprejetju je bil poslan senatu, kjer bo najbrže tudi odobren. Sedanja plača je $21 na mesec v prvih štirih mesecih službe, nakar se zviša na $30 v prihodnjih osmih mesecih in potem na $40.

IZ NAŠIH KRAJEV

ZOFKA KVEDER

HRVATARJI
(Nadaljevanje.)

Nikdar bi Jerčka ne bila mislila, da bo tako veselo plesala na Jernejevi gostiji. Ko sta doplesala, jo je Miha peljal k mizi in ji natočil vina. Prav pred ženinom sta stala.

—Pij, le pij! Saj si moje dekle, Jerčka, kaj? —je govoril Miha.

Prikimala je in pomočila ustnice v vino. Ko je dvignila pogled, je zardela; Jernejeve lepe, rjave oči so jo ujele. In nakrat ji je bilo vendarle nekako hudo. Škoda, škoda! S tresočo roko je povzdignila kupico še enkrat in boječe napila Jerneju:—Pa bodita srečna s Katro!—

—Tudi ti, Jerčka, tudi ti bodi srečna,—je zamrmral Jernej in pristavil porogljivo:—saj nisi brez fanta, no!—Jezen je bil, da bi bil temu Mihu golobrademu najrajše položil pest v obraz. Vstal je in zaklical godcem:—Polko, pa hitro!—Jerica je bila že izginila ven.

Jernej je pograbil Katro in zaplesal ž njo po hiši. Koleno ga je bolelo ali ni maral za to, vedno hujše je vrtel. Katri jo spodletelo in skoro bi bila padla.—Štor, nerodni!—je siknil srdito.

—Kakor, da ne vem zakaj si jezen. Ljubica, Jerica, ti menda še po glavi . . .

—Molči!—Njegova pest se je tako silovito stisnila okrog njenih rok, da je zastokala in pobledela.

Sovražno in goreče ji je pogledal v oči in jo peljal zopet k mizi. Ali dobre volje ni bil nič več. Pil je ves večer ali vedno bolj je bil čemeren. O polnoči so prišli fantje pet pred hišo. Staro pesem, ki je doživela kdo ve koliko rodov. Staro pesem v slovo samskemu stanu, staro pesem o težavah, križih in skrbeh zakonskega življenja. Prostost je proč! veselje je proč! mladost je proč! Nevesta se je na glas jokala sredi hiše, okrog nje so stale žene in ji jemale venec z las. Jernej je sedel pri mizi in žal mu je bilo. Obema je bilo žal. In fantje so zunaj peli dolgo, počasno, staro pesem in na koncu so trikrat zaukali. Žalostno se je razlegalo v noč.

Potem pa so godci zaigrali in pili, peli, jedli in plesali so do tretjega dne.

Ni bil srečen zakon. Ali na deželi se to ne pozna in nihče o tem ne govori. Samo, da mož žene ravno vsak dan ne preganja in pretepa. In tega Jernej ni delal. Seveda je takoj prvo nedeljo zakegljal v krčmi preko petnajst goldinarjev ali to je že prej večkrat delal in fantovske navade se ne odložе tako hitro. Hujše je bilo, ko je čez teden dni pri Petronovih na kartah še enkrat toliko izgubil. In Petronovi! Stari Petron je dober gospodar, skrben in varčen, samo kart ne sme videti. In vsako nedeljo so igrali pri njem v hiši, ali pa kar v skednju ali v šupi. Troje sinov je imel Petron. Korenjaki, visoki, silni, kakor hrastje. Lepota jih je bilo videti. Ti so kaj prinesli iz Hrovaškega! Tudi stari je bil še junačina, trden in gibek in še vedno je hodil z njimi dol v šume. Kvartači pa so bili vsi enaki, oče in sinovi. Po vasi so govorili, da je letos stari Petron obigral vse tri sinove za ves zimski zaslužek prav do zadnjega krajcarja. In to ni bilo malo!

Katra je takrat jokala vso noč, ali ni si upala po Jerneja k sosedu. Morda bi jo še nabil, ozmerjal pa bi jo čisto gotovo in sram bi jo bilo pred vasjo. Drugače si je bila mislila zakon. Dobrega ni imela nič. Skoro vesela je bila, ko je moral ostati Jernej za dobrih štirinajst dni po poroki doma. Koleno ga je bolelo. Posedal je okrog, vpraševal za masti, prahove in olja in mazal nogo vsak dan z drugim mazilom. Siten je bil, samo psoval je, prav nič mu ni bilo všeč. In sredi največjega dela je sedel doma. Katra je bila jezna, da nič ne pomaga na polju, zraven mu je pa privoščila vse bolečine prav iz srca.—Ne bo vsaj igrat hodil okoli.

Jernej je začel čitati. Mohorjeve knjige, evangelij in "Domoljuba" je naročil pri kaplanu. Dve desetici je dal naenkrat, ko ga je mladi gospod nagovarjal, da naj se naroči. Ali takoj s prvo številko je imel nesrečo. Precej na prvi strani je čital nekaj o židih in o kronprincu Rudolfu. "Da kronprinc Rudolf še živi . . ." je bilo zapisano črno na belem. Kar privzdignilo ga je. Hitro je poslal po "Meksikanarja" Poldeta, ki je bil s cesarjem Maksimilijanom v vojski in ki se gotovo razume na take reči o cesarski hiši.

—Princ Rudolf še živi,—je pozdravil Poldeta, —novine pišejo.—

—I, saj sem vedno pravil, da živi,—je začel Polde.—Nikoli ni umrl,—kje! Kadar on pride, boš videl, kako bo, Jernej. Boljši časi, boljši časi! Ta je imel kmeta rad, ta bi nam dal kaj zaslužka v cesarskih šumah. In mastnega! On ni bil tak, da bi odiral revne ljudi. Pa novine pišejo že, da je živ? Dete, dete, to sem vesel. Zdaj pride kmalu nazaj in prevzame cesarstvo. Saj so gospod cesarski oče že stari, Bog mi grehe odpusti, človek se rad odpočije. Dete, dete!—

Jernej je bil vesel, da je bral tako novico, ponosno je pokazal staremu Poldetu list in mesto, kjer je bilo razločno natiskano: "kronprinc Rudolf še živi."

—Jejminsta, da sem še to doživel! Veš, Jernej, tako sem pa vesel! Skupaj prideta z Maksimilijanom, meni verjemi. Jej, jej! To ti je bil tudi gospod! Z njim sem šel čez morje, pa vidiš, škoda, da sem že star, še enkrat bi šel.—

Dolgo sta modrovala oba in stari Polde je skoro jokal od ginjenosti. Zvečer je vedela vsa vas, da prideta Maksimilijan in Rudolf nazaj. V novinah je pisano! Vaški trgovec se je pridušal, da ni res, da Jernej samo brati ne zna, ali nihče mu ni verjel. Saj so sami čitali zlog za zlogom s težko muko. Pisano je. Vsak bi glavo zastavil, da sta Maksimilijan in Rudolf še živa. In še danes se skregate s polovico vasi, če trdite, da ni res.

Jernejeva noga je postajala vedno hujša, koleno je vedno bolj bolelo in otekalo. Prej bi bil še prikrevsal do trga k zdravniku, zdaj pa ni bilo misliti na to. In voz najemati? Tri goldinarje bi hotel vsak! Jernej je še čakal. Pregnojil se, pa bo bolje. Pregnojilo se je, ali nič ni bilo bolje, noga je še vedno bolj otekala. Par dni je že trdo ležal, kričal je od bolečin, niti premakniti se ni smel. Katra mu je morala streči. Ali bala se ga je. Preklinjal jo je in tisto uro, ko si jo je obesil na vrat.—Ti si kriva! Coprnica, pojdi, da te ne vidim!—In zagnal je za njo, kar je imel v roki, krožnik, steklenico, karkoli.

Nazadnje so začeli misliti na zdravnika. Treba bo ponj. Sila je. Počakali so še en dan in eno noč, potem pa so vendar poslali k njemu. Popoldne je prišel. Najprvo je odprl okno, potem je zmetal vsa olja, obkladke in mazila, ki so stala na polici, na cesto. In klel je, da so se iskre kresale. Vse je psoval s tepci in buteljni, kdor mu je prišel blizu. Strašno je bil jezen.

— Takrat pošljete po me, ko vam že voda v grlo dere. Potem naj pa doktor pomaga! Saj nisem vedež!—

Pretipaval je nogo in dejal:—Če jo bo treba odžagati, se sami sebi lahko zahvalite! Z vodo bi bili spirali takoj v začetku, pa seveda brez packarij ne morete živeti! Prokleti ljudje!—

(Dalje prihodnjič.)

Prizor iz delavskega filma "Native Land".

Povest jugoslovanske žene

Coordinator Office of Information je s posredovanjem Jugoslovanskega Informacijskega Centra zaprosil Desanko Mohorovič in g. Mohorovića, da bi na radiu in v jezikih, ki jih obvladata, povedala svojo zgodbo. Oba sta pristala in tu prinašamo njuno zgodbo v slovenskem prevodu:

Doma sem iz mesta Grašac, v hrvatski banovini v Jugoslaviji. Poročila sem se pred šestimi leti in poleg sedaj rojenega otročička imam še hčerko Vesno, rojeno v Turčiji, kjer je bil moj mož v službi pri jugoslovanskemu poslaništvu. Po nemškem napadu na Jugoslavijo je bil premeščen najprej v Jeruzalem in potem v Capetown. Pred štirimi meseci so mojega moža poklicali v New York v službo hrvatskega bana dr. Subašića. Moj mož je odšel na pot dva tedna prej kot jaz. Napravila sva vse, da bi odpotovala skupaj, pa se ni posrečilo. Rekli so mi, da ne smem odpotovati, ker pričakujem v aprilu otroka; zakaj so me pozneje pustili, mi ni znano. Morda je to bila moja sreča, kajti tudi ladja, s katero je moj mož potoval, je bila torpedirana in vprašanje je, če bi se rešila oba, če bi jaz odpotovala z njim.

Že nekaj dni po odhodu mojega moža so mi v Capetownu dejali, da lahko odpotujem s prvo prihodnjo ladjo, vendar so odločitev prepustili meni. Zavedala sem se nevarnosti potovanja z ladjo v teh časih, a tudi svojih dolžnosti, ki jih imam kot žena in mati do svojega moža. Težko je živeti v tujini, ločena drug od drugega in v neprestani negotovosti. Na potovanje sem odšla z mnogo vere in zaupanja in nisem se bala. Mi Slovani smo malo fatalisti in pri nas doma smatrajo strah za sramoto. Bila sem srečna, da potujem z ameriško ladjo. In nisem se zmotila. Vse na ladji je bilo lepo dobro in čisto. Ne morem najti besed, s katerimi bi izrazila svoje občudovanje za požrtvovalnost, odločnost in dobroto kapetana, častnikov in mornarjev, a posebej še dr. Conlyja, zdravnika na ladji. Tudi potniki so bili vsi prijazni in ljubeznivi z menoj, Jugoslovani prav tako kakor Američani — mnogi med njimi so danes mrtvi.

Potovanje je bilo kakor po navadi vse do torpediranja. Morje je bilo do južno ameriške obale v glavnem mirno, potem pa vse bolj nemirno, dokler se vreme ni izpremenilo v poletno nevihto, ki je trajala v času, ko smo bili torpedirani in ki smo veslali v rešilnem čolnu. Potniki so živeli kakor navadno živijo potniki na majhni čezoceanski ladji na dolgem potovanju. Moje delo se je omejevalo na skrb in nego hčerke Vesne, ki jo je mučila morska bolezen, a se je drugače dobro držala. Kapetana sem srečala vsak dan in vedno me je prijazno vprašal, kako mi gre. Dr. Conly ni bil samo zdravnik, ampak tudi dober prijatelj; redno me je pregledoval in ugotavljal, da je moje stanje normalno, a prosil me je, naj ga pokličem, če bi ga kaj potrebovala. Neka silno simpatična ameriška potnica z dve leti starim otročičkom mi je bila na potovanju mati in sestra hkratu. Srce me je bolelo, ko sem izvedela, da ji usoda ni prizanesla.

Hrana je bila dobra in imela sem svežega sadja, kolikor sem ga potrebovala za sebe in za otroka. Celo neprijetne vaje za napad me niso mnogo motile, ker sem ostajala v kabini, kadar se nisem dobro počutila.

Ko smo se najmanj nadejali, že tik pred ciljem našega pota, so nas v nedeljo okrog ene popoldne torpedirali. Torped je zadel prvič v zadnji del ladje. Bila sem v kabini z Vesno, ki je oblečena ležala v postelji. Udarec je bil strašen; kabina se je vsa stresla in razpočila in skozi odprto okno se je začel valiti smrdljivi dim od eksplozije. Takoj sem vedela, da smo torpedirani, zgrabila sem hčerko in poskušala odpreti vrata. Zaradi razdejanja se vrata niso dala takoj odpreti in končno sem jih vdrla z vso silo. Ni bilo časa, da bi vzela s seboj rešilni pas in torbico s papirji in denarjem. Potniki in posadka so hiteli po hodnikih in krovu k svojim mestom pri rešilnih čolnih. Povsod je vladal red; nič panike, nič prerivanja in nič hrupa ni bilo. V tej težki sutuaciji sem občudovala pristotnost duha potnikov in sijajno vedenje kapetana in posadke. Na stopnicah sem se spodtaknila in padla, a mornarji so mi pomagali na krov in mi pripeljali tudi hčerko, ki sem jo pri tem izgubila. Ladja se je nagibala in tonila. V moj rešilni čoln je prišel tudi dr. Conly. Kapetan je ostal na svojem mestu in se mu ni mudilo v rešilni čoln. Naš čoln je nekaj časa visel ob boku ladje, ki se je potapljala, potem pa je prišel drugi torped, ki je zadel ladjo spredaj in vrgel naš čoln v vodo. Bali smo se, da nas ne bi zajele žice in vrvi z jambora, ko se je brod potapljal, pa se k sreči nič takega ni zgodilo. Ko je bila ladja pod vodo, smo zaveslali čez potopljeno ladjo in se oddaljili s hitrostjo, ki jo je nemirno morje dopuščalo. Blizu nas se je prevrnil drugi rešilni čoln in dolgo sem gledala dva moža, ki sta se obupno oklepala prevrnjenega čolna. Njima se nismo mogli približati, pač pa se nam je posrečilo rešiti neko misijonarko z nekega splava.

Življenje v čolnu je bilo težko in nevarno. Valovi so neprestano pljuskali v čoln, a k sreči je bila voda toplejša kot hladni zrak in dež, ki je padal na nas. Moški so se vrstili pri veslanju.

Dr. Conly je tudi veslal in sploh nisem vedela, da je ranjen. Častnik je izvrstno vodil čoln in mislim, da je njegova zasluga, da se nismo prevrnili. Sedela sem na klopi in držala hčerko v naročju. Ni bila preveč nemirna in nekaj časa je dobro spala. Pozno zvečer sem začutila bolečine, za katere pa nisem mislila, da so bolečine pred porodom. Čez dve in polure se je začel porod; dr. Conly je takoj priskočil na pomoč in mi izročil otroka zavitega v edino suho stvar v čolnu, turban neke moje sosede. Novorojenčka sem skrila v nedra, da ga zavarujem pred mrazom in vodo in ga tako nosila vse do rešitve. Spati nisem mogla in ne hotela, naslonila sem se na sosednega mornarja, otročiček pa je neprestano jokal, ker ga nisem hranila. Končno se je zdanilo in prišel je nov težak dan v slabem vremenu. Zvečer se je pokazalo letalo in z njim mnogo upanja za nas vse, kajti letalo nas je opazilo. Potem je prišla druga temna noč na morju in z njo v drugič negotovost. Pozno ponoči sem nenadoma opazila ladjo, ki se nam je bližala. Zdela se mi je ogromna. Tega trenotka ne bom nikoli pozabila. Reševanje je bilo hitro in v redu. Najprej so dvignili otroka in ko sem še sama prišla na ladjo, sem videla, da je bila krasna bojna ladja. Moja prva misel je bila, da bi otroka imenovali po rušilcu Jesse Roperju, kar sem povedala tudi poveljniku.

Potem je šlo vse lahko in gladko. V udobni in topli kabini sem se počutila dobro navzlic bolečinam v nogah, polnih podplutb od sedenja v čolnu; 45 ur smo bili na vodi; dovolj in preveč.

Izkrcali smo se v Norfolku in odšla sem z otrokom v bolnico Sv. Vincenta. Tu sem imela najboljšo oskrbo. Vsi so pazili name, zdravniki, usmiljene sestre in Ameriški rdeči križ. Vsem se najlepše zahvaljujem.

Vse drugo je še preveč dobro znano neutrudnim in senzacij željnim časnikarjem. Mislim, da so o meni pisali kar preveč.

Kaj naj povem o svojih prvih vtisih v veliki ameriški državi? Mislim, da je dosti, če ponovim tisto, kar sem dejala v Norfolku. Vsi, prav vsi so bili do mene dobri, pazljivi in plemeniti. Posebno mesto v mojih spominih pa pripada vašim čudovitim in hrabrim mornarjem, tistim s torpedirane trgovske ladje in njim z odrešilnega rušilca.

•

Njen mož Mohorovič je pa pripomnil:

Kot oče Jesse Roperja naj še jaz malo dodam k izjavi moje žene. Samo toliko, da je bila moja ladja torpedirana v vodah Zahodne Indije in da so me zdravili v neki tamkajšnji bolnišnici. Moja ladja je bila angleška, potniki pa Angleži in Amerikanci.

Z ženo bi rad poudarjal, da vsa stvar v najinih očeh ni bila tako težka, čeprav je redka. Spada pač v vrsto vojnih neprijetnosti in strahot. Celo majhna se nama zdi, če pomisliva na junaške mornarje vaših in zavezniških mornaric, ki so v takih nevarnostih vsak dan, če pomislimo na grozote v Rusiji in na tragično in žalostno usodo moje drage domovine Jugoslavije. Najine nezgode odtehta čustvo, da sva se dejansko udeležila trpljenja vsega človeštva v borbi za zmago dobrega nad zlom, a zmaga pravične zavezniške stvari bo prinesla boljše dni vsemu človeštvu. Jugoslovanska mati v to trdno zaupa.

Končno sva srečna, da se nama je sin rodil v ameriškem čolnu in med ameriškimi junaki. Prepričana sva, da bo on, ki je svoje prve ure preživel pod zvezdnato ameriško zastavo, ponosen na uro svojega rojstva. Sigurna sva, da bo Jesse Roper, ko bo zrastel in razumel čase in okoliščine, v katerih je bil rojen, svoje prve misli posvetil veliki Ameriki prav tako, kakor svoji mali a junaški Jugoslaviji, ki danes tako trpi.

A da se bo to zgodilo, jamčiva midva in zlasti njegova mati, ki ga bo znala pošteno in vilno vzgojiti prav tako kot je znala ohraniti življenje vzlic morskim valovom in harnemu vremenu.

Živele ameriške Združene žave!

Živela Jugoslavija!

NIKAR SE NE UZRUJAJTE!

Vi slišite na radio, čitate časnike in ves ta direndaj naših vojnih dni vam obrača želodec. Bodite mirni in vzemite Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1, časom preizkušena želodčnica je milo odvajalno sredstvo, popularno v ti deželi že nad 50 let. Trinerjevo grenko vino povspešuje apetit in njega grenke snovi pomagajo povečati pretakanje želodčnih sokov in prebavi. Nova primes Vitamin B-1 je bila pridjana njegovi formuli in ga napravila boljšega kot kedaj prej. Vitamin B-1 poveča apetit in daje to ono kar navadno primanjkuje vsakdanji ameriški hrani, več kot vsi drugi Vitamini potrebni zdravju. Kupite Trinerjevo grenko vino z Vitaminom B-1 pri vašem lekarnarju in vživajte kakor je predpisano na nalepljeni znamki na steklenici. Bodete zadovoljni z uspehom in se dobro počutili. Kupite tudi obrambne znamke in bonde! Ako ga ne morete dobiti v vaši soseščini, pošljite $1.25 ali $6.50 na Joseph Triner Corp., 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill., in dobili bodete eno ali šest steklenic Trinerjevega grenkega vina z Vitaminom B-1, poštnine prosto.—(Adv.)

NOTE!
Save this copy of PROSVETA
It is needed for VICTORY!
SAVE
★ All Wastepaper
★ Old Rags
★ Old Rubber
★ Scrap Metal
Turn it over to some local salvage agency

PEOPLES GAS DRUŽBA
NAZNANJA OTVORITEV
SREDIŠČA TEČNOSTI HRANE

Ta urad je organiziran v interesu programa Narodne Tečnosti, oddelek v obrambo zdravja in dobrobitne poslugo—Paul V. McNutt, direktor.

★ Ker je zdravje in energija vsakega delavskega moža in žene veliko odvisno od pravilne dijete, hoče vsaka patriotična gospodinja napraviti svoj delež za Ameriko, in to s poslugo tečne, pravilno odmerjene hrane.

Da se pomaga Chikaškim ženskam rešiti probleme tečne hrane po znižani ceni, je Peoples Gas družba organizirala urad središče tečnosti ali "Nutrition Center". Tu lahko dobite brezplačno dobra pojasnila za načrte, kupovanje, hranjenje, pripravljanje, kuhanje in serviranje vojne hrane.

Vabljeni ste prosto uporabiti "Peoples Gas Nutrition Center". Pridite in poslužite se vseh pojasnil, ki jih potrebujete, kako ravnati z vašimi dolarji za večji nakup v vrednosti hrane . . . kako postreči energijo-gradečo, pravilno izmerjeno jed (obede).

KUPITE U. S. OBRAMBNE HRANILNE ZNAMKE PRI VAŠEM BLIŽNJEM PEOPLES GAS URADU

MODERN COOKERY . . CONSTANT HOT WATER . . SILENT REFRIGERATION . . GAS HEATING
THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY

TISKARNA S.N.P.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.
VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
★
Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerne, unijsko delo prve
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2657-59 S. LAWNDALE AVENUE · CHICAGO, ILLIN.
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto tudi prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane $6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assesmentu $1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, ročnik da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado $6.00		Za Cicero in Chicago je $7.50	
1 tednik in	4.00	1 tednik in	5.50
2 tednika in	3.00	2 tednika in	4.50
3 tedniki in	2.40	3 tedniki in	3.50
4 tedniki in	1.20	4 tedniki in	2.75
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50

Za Evropo je $9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto $ ____

1) Ime _____ Čl. društva št. ____

Naslov _____

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2) _____ Čl. društva št. ____
3) _____ Čl. društva št. ____
4) _____ Čl. društva št. ____
5) _____ Čl. društva št. ____

Mesto _____ Država _____

Nov naročnik _____ Star naročnik _____